

Az elérni kívánt cél tehát nem maga a „számítógépes térképészeti munka”, mert ez csupán a cél elérésének egyik — nem is a legolcsóbb — módja. A célnak az eszközzel történő felcserélése nemcsak a térképkészítésben, hanem a munka más terén is komoly zavarokat idézhet elő.

A cél egyértelmű tisztázásán túl a jelenleg alkalmazott munkamódszerrel és annak minden adottságával, körülményével tisztában kell lenni, mert fejlesztés csak ezekhez kapcsolódhat. Ezek figyelmen kívül hagyása már nem fejlesztés, hanem új módszer bevezetése, amely nem törődik a meglevővel, tehát költségesebb beruházást igényel.

A rendelkezésre álló személyi, tárgyi és anyagi lehetőségek a legfontosabb feltételei a tervezett fejlesztés megvalósításának. A mi műszaki-gazdasági fejlettségi fokunk, személyi állományunk olyan adottságot jelent, amellyel számolni kell, ha nem akarunk megvalósíthatatlan elképzeléseket propagálni. A viszonyainktól eltérő körülményekre és lehetőségekre kidolgozott munkafolyamat, műszer egyszerű, automatikus átvétele soha nem hozhatja meg a kívánt eredményt. Egy-egy automata gép külföldön nélkülözhetetlen, mert jól megtervezett folyamat szerves részét képezi, míg nálunk teljesen más műszaki-gazdasági körülmények között gazdaságtalanul üzemeltethető eszközzé válhat.

Természetesen törekednünk kell az automatizáció bevezetésére, de ehhez előbb a feltételeket kell megteremteni és a munkafolyamatot előre jól meg kell tervezni. A tervben ki kell emelni a megvalósítás lépcsőit, azok sorrendjét és a bevezetésükhöz szükséges minimális időtartamokat. A tervek alapján azután lépésről lépésre haladva kell a megvalósítást keresztülvinni anyagi lehetőségeink függvényében. Ezzel párhuzamosan pedig a személyi állományt is ki kell képezni az új befogadására és működtetésére.

Jelenleg az állami alaptérképek és az erdőgazdasági üzemi térképek olyan rendszere létezik, amely erdészeti szempontból lényeges terepi méréseket nem igényel. Az esetleges mérések elvégzése (változások miatt, régebbi hibák kijavítása) és a térképi keretbe illesztése nem igényli a „célprocesszorok” beépítését. Viszont igényli a mérések számítógépes feldolgozását, amelyet már az 1970. évi Erdőrendezési Útmutató is előír. Ez az egri üzemtervezési irodánál már gyakorlattá vált, ahol *Fadgyas Kálmán* kidolgozta a PTK—1096 + KA 100 asztali számítógép-együttesre a meglevő felszerelésünkkel végzett mérések feldolgozásának programját.

Ugyancsak a meglevő térképek teszik feleslegessé térképkészítés szempontjából a teljes légifénykép-tartalom műszeres kiértékelését. Csak a változások vonalait kell átvenni a térképre egyszerűbb fotogrammetriai készülékekkel. Ebben az esetben még inkább érvényes a szerzők megállapítása a légi fényképek számítógépes kiértékelésével kapcsolatban: „de a viszonylag magas költségek széles körű elterjedését pillanatnyilag nem teszik lehetővé”.

Az erdészeti tematikus térképek készítésének előkészületi szakaszába a számítógépet már folyamatosan bevonjuk. Idén például minden üzemtervezési iroda készít egy gazdálkodási egységről — kísérleti jelleggel — ilyen térkép-sorozatot, amelynek alapját nyomdai úton sokszorosítatjuk a szokásos módon, az ábrázolni kívánt adatokat pedig erdőrészlet bontásban számítógéppel gyűjtjük ki. A legnehezebb és a legtöbb tévedési lehetőséggel bíró manuális munkát így kiváltjuk, s a kapott lista az ellenőrzéshez is jól felhasználható. A különböző információk térképi ábrázolása ma még kézi színezéssel történik a számítógépes lista alapján. Célunk ennek kiküszöbölése, amelyhez az erdő-részlet töréspontjai koordinátáinak egységes országos rendszerben való ismerete szükséges. Ezek alapján azután a számítógép már elő tudja állítani a térképet, de ehhez számos feladatot kell még megoldani.

A feltételek teljesítéséig egyszerűbben is eljárhatunk, ha a tervfeladatokat, állományjellemzőket terület- és adatarányos színfoltokkal jelenítjük meg az erdőrészlet súlypontjába rajzolt kör, négyzet stb. jellel a feladathoz megválasztott méretarányban. Ez az ábrázolás nem térképszerű, hanem grafikon hatású, s elkészítéséhez nem kell különleges előkészület. Elegendő csupán az erdőrészlet súlypontja koordinátáinak levétele a térképről és a megfelelő program megírása. A megjelenítést a számítógép végzi el.

Az idézett cikk bevezetésében tett megállapítást célszerű még pontosítani. A katonai térképezés 1919-től működtet fotogrammetriát folyamatosan. A második világháború után az erdészet a polgári intézmények közül elsőként kezdte el a fotogrammetriai munkát, amelyet nem az erdőrendezés, hanem az ERTI négy mérnöke végzett. Így felel meg a valóságnak.

„Az Északi-Középhegységben jelentkező konkrét üzemtervezési feladat”-ot célszerű lett volna pár mondatban ismertetni. A végrehajtás, a költségek, valamint a végtermék használhatóságának ismerete nélkül az ide vonatkozó kijelentés kissé általános és kevésbé meggyőző.

Végezetül ide kívánczik *Teszárs Géza* 1963-ban írt szavai: „a be nem váltott ígéretek veszélyeztetik a legjobban az ajánlott eljárás elterjedését”.

Németh Ferenc

Az osztrák császári birodalom első erdészeti akadémiai tanintézete Selmechányán volt — olvashatjuk a ZENRALBLATT FÜR DAS GESAMTE FORSTWESEN 1980. évi 4. füzetében (193—208. p.), *Franz Hafner* szerzőségében megjelent tanulmány címeként. Elmondja, hogy Selmechánya alsó-magyarországi bányaváros, amelyet a XIII. században, magyar királyok által behívott németek alapítottak. Itt volt székhelye a *Mária Terézia* császárnő és magyar királynő 1770-ben alapította Bánya-akadémiának. Az alapítólevél az erdőművelés oktatását is megkövetelte, *I. Ferenc* császár és király pedig 1807-ben önálló Erdészeti Intézet és erdészettudományokkal foglalkozó tanszék szervezését rendelte el a Bányaakadémián belül. Ennek megnyitó előadását az intézetnek cs. k. valóságos bányatanácsossá kinevezett vezetője — a Braunschweig-Wolfenbüttelből származó *dr. H. D. Wilckens* — 1808. június 16-án, nagy ünnepség közepette tartotta. Ezzel az erdészeti felsőoktatás nemcsak az akkori Magyar Királyságban, hanem az akkori Osztrák Császárságban is kezdetét vette. A szaporodó oktatási személyzet anyanyelve és az oktatási nyelv német volt, a nemzeti forradalmat követő kiegyezésig, 1867-ig. Ekkor a magyar oktatási nyelv bevezetésével az intézmény teljesen nemzetivé vált. A nem magyar nyelvűek tanulmányaikat az osztrák részen volt iskolában kellett folytassák, így az akkor, s talán éppen ezért akadémiai rangra emelt mariabrunni erdészeti tanintézetben. Hasonló történt a nagy hírű magyaróvári Mezőgazdasági Akadémiával, ennek pótlására kellett 1872-ben Bécsben létrehozni a Bodenkultur Főiskolát, amivel aztán 1875-ben egyesült a marienbrunni Erdészeti Főiskola. A szerző a továbbiakban részletesen foglalkozik *dr. H. D. Wilckens*, *R. Feismantel*, *Iovag A. von Guttenberg* munkásságával és rövidebb megemlékezéssel sorol még fel több, osztrák szemmel jelentős, Selmeceen végzettet.

Dr. h. c. Dipl. Ing. Dr. Franz Hafner professzor a Bodenkultur Hochschule nyugalmazott egyetemi tanára. Idejét főleg történelmi búvárkodással tölti. A stájer tartomány erdészetéről írott tanulmánykötetét tartományi aranyéremmel jutalmazták. Most szerzői munkaközösség élén, Ausztria teljes erdészeti történetének megírásán munkálkodik. Az előbbieken ismertetett tanulmányában rámutat arra, hogy a soproni egyetem anyaintézetének tudja a selmechányai főiskolát. A tótok is ápolják emlékét, csupán Ausztriában emlékeznek kevesen erre az egykor osztrák akadémiai tanintézetre. A címben mi talán inkább „dunai monarchiát” mondtunk volna „osztrák császári birodalom” helyett, nem tartanánk „osztrák”-nak a selmeci akadémiát, de ez ne legyen akadálya a közelgő 175 éves jubileum közös ünneplésének.

Jérôme René

„A műszaki vágásérettség összefüggése a faállományok záródásával” címmel jelent meg Falaleev, E. N. tanulmánya. A SZU-ban a kitermelésre kerülő faállományok vágásérettségi korát a *műszaki vágásérettségi kor* alapján állapítják meg. Ez utóbbi meghatározására egyik segédletként a normál állományokra készült fatermési táblákat használják, melyekből megállapítható többek között az állomány záródása, fakészlete és átlagos átmérője is. A választéktáblázatok alapján pedig kiszámítják a főbb választékok mennyiségét és meghatározzák átlagnövedéküket. A főbb választékok *maximális átlagnövedéke* alapján állapítják meg végül is a műszaki vágásérettségi kort.

A tanulmány szerzője saját és más kutatók eredményei alapján azt a következtetést vonta le, hogy pl. a III. fatermési osztályú, egykorú és közel megegyező fakészletű erdeifenyvesek átlagos mellmagassági átmérője 4–8 cm-rel tér el egymástól az állomány záródásától függően. Következésképpen az iparifa-választékok mennyiségi és minőségi összetétele is szoros összefüggésben van a záródással.

A főbb választékok átlagnövedéke az említett erdeifenyvesekben 40%-os záródás mellett 70 éves korban, 60%-os záródás mellett 90 éves korban, 90%-os záródás mellett pedig 110 éves korban érte el a maximumot.

Ahol kimondottan a méretes iparifa-választékok termelése a cél, az ily módon megállapított vágásérettségi kor 20–30 évvel is felemelhető a szerző megállapítása szerint.

(Lesz. Hoz., 1982. 4. Ref.: dr. Rédei K.)

„Letörni a nyelvi korlátokat” címmel, figyelemre méltó írás található az USA Erdészeti Egyesülete lapjában, a Journal of Forestry 1982. januári számában. Cikkírók nehezményezik, hogy az amerikai erdészszakemberek nyelvismerete kizárólag az angolra korlátozódik, emiatt nem tudnak nemzetközi testületekben megfelelő pozíciókat elérni, rá vannak utalva a nem angol nyelven megjelent közlemények angol nyelvű összefoglalóira és mindez, elsősorban a harmadik világ országai-val való kapcsolataikat nehezíti. Ez pedig fontos gazdasági érdekeket nem enged érvényesülni. Ezért a nyelvtanulás kérdéseivel többet kell foglalkozni és fiatal szakembereket alkalmassá tenni arra, hogy nemzetközi kapcsolatokban megfelelő biztonsággal tudjanak helytállni. Ezt érzik olyan ország szakemberei, akik egy elfogadott világnyelv birtokosai. Úgy hiszem, az elmondottak még inkább megszívlelendők a magyar szakemberek számára.

(Ref.: dr. Szodfridt I.)

Az erdeifenyő-gazdálkodásnak új útjait keresik a bajorok azért, hogy növelni tudják ennek a fajának a konkurenciaképességét erdőművelési, fatermési és ökonómiai szempontból egyaránt. Az újabb kutatási eredmények az erdeifenyő termőhelyigényét, felújítási módját, a talajművelést és a trágyázást, valamint az ültetési hálózatot tisztázták. A korszerű nevelővágásokat korán kezdik és nagyobb eréllyel végzik, a kiválasztott „V”-fákat felnyesik. Jelentős a trágyázás mértéke is. A terméshozás felújítását ismét kezdik felkarolni. Ennek eredményeként stabilabb elegyes fiatalosokat lehet létrehozni. Az erdőtelepítések előtt intenzív talaj-előkészítést végeznek, amely legtöbbször pásztás talajforgatással egybekötött talajlazításból áll. Az ágtsíza törzs nevelése érdekében eddig hosszú időn át sűrűn tartották az erdeifenyveseket. Ma már erőteljesebb gyérítéseket javasolnak, amelyek a növedék, az elegyedés és az állékonyság szempontjából egyaránt kedvezőbbek. Aaptalannak tartják a növedékvesztés miatti aggodalmat még a szokatlanul erős gyérítések esetén is. A nagyobb növtér miatt fellépő minőségcsökkenést felülmúlja az erőteljes vastagodásból származó értékcsökkenés. A korai erőteljesebb gyérítések elősegítik az elegyedést is. Az utóbbi évtizedekben jelentős vihar- és hókárok voltak. A tágabb ültetési hálózat, a korán kezdett, erőteljes nevelővágás mérsékli e károkat. Ökonómiaiilag értékelni kell, hogy ez a faj a leromlott termőhelyeken pionír szerepet tölt be. A fatermés növelésével egyidejűleg csökkenteni kell a ráfordításokat is. A gyenge termőhelyeken nincs értelme a fatermésfokozás erőltetésének. Ökonómiaiilag figyelembe kell itt venni a környezetvédelmi szempontokat és kevés beletnyúlással végzett nevelés mellett, ha mód van rá, hosszabb ideig fenn kell tartani az állományt.

(AFZt., 1982. II., 6., 5. sz., 122–123. old. — Ref.: dr. Solymos R.)